

NEDERWEERTS VERLEDEN

RUBRIEK VAN DE HEEMKUNDEVERENIGING NEDERWEERT

onder redactie van huub janssen en alfons bruekers

AFLEVERING ~~440~~ 136a

SHOWeerterland

HET OVERVOLLE KERKHOF VAN DE ST. LAMBERTUSKERK

Traditioneel bevond zich het kerkhof van een katholieke kerk rondom het kerkgebouw. Zo ook in Nederweert, waar zelfs het grootste gedeelte van de dorpskern (nl. het gedeelte van de Burgemeester Vullersstraat tot aan de Paulus Holtenstraat) oudtijds "de Kerckhof" werd genoemd. Het huidige kerkgebouw is in oorsprong gebouwd in 1467 en de oudste vermelding dateert uit 1400. We nemen aan dat deze kerk meerdere kleinere voorgangers gehad zal hebben en op basis van een vergelijking met andere Kempische parochies is het niet gewaagd om te veronderstellen dat op dezelfde plaats vanaf het jaar 1000 intensief gekerkt en begraven zal zijn.

Uit het Nederweertse dialect heeft Fons Vossen lang geleden reeds een drietal gezegden opgetekend die synoniem zijn met het begrip "begraven liggen in Nederweert":

- "Hae ligtj op Sint Lamerts baentje" (Hij ligt in de wei van St. Lambertus). Hiermee werd het kerkhof bedoeld, dat immers rondom de kerk was gelegen).
- "Hae ligtj aan Oeles keldergater" (Hij ligt bij het keldergat van Oeles). "Oeles" was een oude benaming voor het pand Peters, Kerkstraat 56, onmiddellijk ten zuiden van de kerk. Een keldergat van dit huis annex café grenst aan het voormalige kerkhof.
- "Hae ligtj bi-j Panne Jan inne naober" (Hij ligt in de buurt van Panne Jan). Jan bewoonde een voormalig huis aan de noordzijde van de kerk.

Vele generaties Nederweertenaren zijn op het dorpskerkhof begraven. Totdat de keizerlijke decreten van Joseph II dat met ingang van 1784 verboden, werden de rijkste en aanzienlijkste dorpsnotabelen zelfs in het kerkgebouw zelf begraven. Voor 1784 was het kerkhof ongeveer de helft kleiner dan nu. Na 1800 werd de grootte van het kerkhof verdubbeld. Met ingang van 1978 werd in Nederweert een nieuwe algemene begraafplaats op Kreijel in gebruik genomen. Sederdien wordt nog slechts zeer incidenteel in de schaduw van de kerk begraven.

In feite heeft Nederweert nog andere begraafplaatsen gekend: In de IJzertijd, laten we zeggen de laatste vijf eeuwen voor Christus, zijn onze

Familiegraf Beys.

schattingen te maken van de aantallen overleden van voor die tijd. Van 1600 tot 1850 stierven in "normale" jaren (dat wil zeggen: buiten de epi-

voorouders gecremeerd en begraven in een urnenveld in Nederweert-Eind. Ten tijde van de Romeinse overheersing lag er een begraafplaats voor gecremeerden in Schoor, nabij de Wessemerdijk. Toen het Christendom zijn intrede deed in onze streken (zeker voor het jaar 1000), werd afgestapt van de gewoonte van het cremeren. Vanaf toen vond alleen nog maar lijkbegroving plaats. Ofschoon we allen weten dat in onze moderne tijd zowel crematie als lijkbegroving naast elkaar bestaan.

Minutieus overzicht

De begraafregisters van de St. Lambertusparochie geven een minutieus overzicht van de personen die vanaf 1662 in en rond het kerkhof begraven werden (want het oudst bewaard gebleven register gaat tot dat jaar terug). Met behulp van andere bronnen is het mogelijk om betrouwbare

demieën) gemiddeld 85 parochianen per jaar. In piekjaren waren dat er wel eens meer dan 400. Zonder nu te verdrinken in allerlei details, kunnen we het volgende stellen: Tellingen wijzen uit dat in het tijdvak 1600 tot 1978 op het kerkhof rondom de kerk circa 34.000 mannen, vrouwen en kinderen zijn begraven. Dat lijkt in eerste instantie een bijna onvoorstelbaar groot aantal, maar wordt gestaafd door de gedetailleerde boekhouding van de opeenvolgende Nederweerder pastoors.

Terugtellend tot het jaar 1000 (maar dat wordt glad ijs) lijkt een aantal van minimaal 50.000 zeer waarschijnlijk. Bij een grootte van ongeveer 1 hectare en een gemiddelde grafomvang van 1,5 m², betekent dat op elke huidige grafplaats reeds 8 begravingen hebben plaatsgevonden in het afgelopen millennium. Terecht kan men dus constateren dat het oude kerkhof "overvol" is.

Alfons Bruekers